

Zápis

z obhajoby disertační práce **Adély Jůnové Mackové**

konané dne 25. září 2012

Téma práce: **Československo-iránské vztahy v letech 1918-1938. Politika, hospodářství, kultura, vystěhovalectví a krajanská kolonie**

Přítomni: prof. Jakubec, prof. Jančík, prof. Kubů, prof. Efmertová, prof. Jindra, doc. Rákosník, dr. Láník

Předseda komise **prof. Jakubec** zahájil obhajobu a představil přítomným kandidátku.

Prof. Kubů (vedoucí práce) seznámil přítomné s průběhem doktorského studia kandidátky. Vyzdvihl její publikační činnost, ocenil kritickou práci s pramenem, informační hodnotu jejích prací („mnoho nového“). Pozitivně zhodnotil i předkládanou disertační práci, ačkoliv vyslovil lítost nad tím, že nemohly být naplněny původní ambice kandidátky zpracovat problematiku širší (komparace Iráku a Íránu, edice rukopisu Přes Bospor k Tigridu a dopisy doktorky Vlasty Kálalové Di-Lotti zakázala rodina publikovat na základě autorských práv). Práci doporučil k obhajobě.

Mgr. Jůnová Macková seznámila přítomné se svou prací (power point prezentace). Vymezila předmět svého bádání (osa- podnikatelské aktivity čsl. firem na íránském trhu v meziválečném období), seznámila přítomné se stavem bádání (prameny + literatura), konceptualizací své práce (šest bloků) a výsledky svého bádání (otázka reorientace- Írán jako rizikový trh, konkurenceschopnost čsl. zbrojovek, relativně malý význam čsl. vývozu do Íránu v kontextu čsl. vývozu celkově, avšak zcela jiný pohled skrze dílčí podniky – např. Škodovy závody)

- zahraniční a hospodářská politika ČSR v meziválečném období
- politický a hospodářský vývoj Íránu (akcent reformní období Rezy Šáha)
- vytvoření politicko-právních vztahů ČSR a Íránu
- čsl. hospodářské pronikání do Íránu
- pronikání čsl. firem na íránský trh (investiční celky, zbraně)
- vystěhovalectví a čsl. kolonie v Íránu

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků.

Dr. Láník (oponent) v úvodu vyzdvihl odbornou průpravu kandidátky – precizní práce se statistickým pramenem („je si vědoma všech úskalí i problematické výpovědní hodnoty“), „plasticky ukázala prolínání státu do diplomatických jednání“, ocenil rovněž analýzu struktury vývozu a dovozu (pouze by zdůraznil hledání odbytišť coby „nutnosti“,

dotázal se na problematiku clearingů). Oponent vytkl stručnost pasáže věnované hospodářské politice ČSR v meziválečném období (disproporce ve srovnání s kapitolou o Íránu). Celkově označil práci za „stylistiky vytríbenou“, „uspořádanou“ a „jednoznačně“ doporučil k obhajobě.

Prof. Jančík (oponent) – V úvodu ocenil volbu tématu, předností práce je plné vytěžení pramenů („použito bylo de facto vše, co je dohledatelné“), pouze postrádá větší využití literatury německé (Německo jako protihráč). Otázka komplexnosti – komplexní pojednání bylo zúženo na vzájemně obchodně-politické vztahy. Aktivity čsl. firem v Íránu – není to jen Škodovka a ČKD, bylo by žádoucí rozšířit na další firmy. Oceňuje logickou strukturu, ale jistá nevyváženost (první kapitola příliš stručná, někdy stručnost ruku v ruce se zjednodušením). Problematika názvosloví – Írán-Persie. Velmi oceňuje zpracování tvorby smluv mezi ČSR a Íránem, strukturu jejich obchodu, ale přivítal by širší kontext čsl. obchodu. Přivítal by rovněž více informací o koruptivním jednání (komparace s Jugoslávií) a o obchodech investičního charakteru (finanční stránka věci – úvěr, kompenzace ve formě koberců). Závěrem však- kandidátka vstoupila na „pole neorané“ se všemi riziky, řada částí práce je velmi „silná“, „s dlouhodobou platností“, doporučuje práci k obhajobě.

Mgr. Jůnová Macková poděkovala oběma oponentům za posudky. Blíže rozebrala otázku kompenzací a problematiky vyjednávání o clearingové smlouvě, přiblížila charakter dochovaného pramenného materiálu vztahujícího se k investičním celkům vyváženým do Íránu (seznamy Škodových závodů v komparaci se seznamy v Archivu Ministerstva zahraničních věcí).

dr. Láník- Jak skončily vzájemné pohledávky celkového obchodu obou zemí, existuje nějaká retrospektiva před 2. světovou válkou?. Kandidátka konstatovala, že zprávy jsou bohužel neúplné a nelze je v celé šíři dohledat.

V reakci na připomínky **dr. Láníka a prof. Jančíka** ohledně rozšíření kapitoly o hospodářské politice (především 30. let, odvětvová struktura) kandidátka souhlasila, že je vhodné kapitolu hlouběji rozpracovat. **Dr. Láník** poukázal na možnost využití statistických dat z práce Vl. Karlického, Československý zbrojní průmysl v l. 1918-1939 a jeho vývozní činnost, Praha 1966. **Mgr. Jůnová Macková** vysvětlila, že pro její práci – pro vývoz zbraní včetně tanků – nebylo možné data z této publikace plně využít vzhledem k nekomparovatelnosti uváděných dat (statistika československého zahraničního obchodu uváděla vývoz tanků pod různými oddíly, v případě Íránu pod položkou celního sazebníku, jež zahrnovala závlačky, hřebíky, atd.; statistické tabulky uvádějící československý vývoz zbraní tanky nezahrnují).

V reakci na připomínky **prof. Jančíka** poukázala **mgr. Jůnová Macková** na několik „kulturních“ zmínek, o kterých v práci pojednala. Kulturní styky byly natolik marginální, že jim nebylo možné věnovat celou kapitolu. Kandidátka se blíže vyjádřila k cukrovarům – tyto investiční projekty byly důležitější, než jak to vypadá z čísel (např. doplňující zakázky, dostavby cukrovarů, přenesení cukrovaru v Aragh, platby za služby a vedení cukrovarů atd.). Co se týče terminologie (Írán- Persie)– záměrně užívala v práci Írán, aby to bylo „funkční“ a „jasné“. Nebylo možné plně analyzovat úvěrní

mechanismus – v případě Škodových závodů bylo možné dohledat pouze úvěry záruční (25% hodnoty, v 90% Živnobanka), prameny citovala v poznámce č. 509 své práce.

V návaznosti na tyto odpovědi otevřel **prof. Jakubec** diskusi.

Prof. Jančík – vrací se k otázce sumarizace obchodu – jakým způsobem se vyrovnávají pohledávky? Srovnává s prostředím Balkánu, kde v rámci clearingů pohledávky dlouhodobě zamrzaly. **Prof. Kubů** označil Jugoslávii za unikátní případ. **Doc. Šouša** uvedl, že platby z těchto kont se velmi těžce dohledávají - pramenně je to takřka nemožné. Z vlastní zkušenosti- rekonstruovat neformální sítě není zcela možné. Navíc upozorňuje na skutečnost, že v 90. letech došlo k rozpadu sítě podnikových archivů – část likvidace, část není zpřístupněna - možná se otevře někdy v budoucnosti.

Prof. Jakubec se dotázal, zda íránský dluh (saldo obchodu) je v pramenech zachycen i po válce (poukazuje na případ Bulharska, které žádá dluhy z protektorátu)

Mgr. Jůnová Macková ujišťuje o tom, že podle statistik, které si Němci nechali zpracovat v roce 1941, byla zaplacená většina dodávek Škodových závodů, po válce pak došlo k pokusu o vyrovnání vzájemných pohledávek.

prof. Efmertová – připomněla Jiřího Hejdu, který jezdil ve 30. letech do Íránu, možnost využití jeho vzpomínek

prof. Jindra – vrací se k otázce financování – poukazuje na praxi německých firem, kterou důvěrně zná (od konce 19. století smlouva obvykle na 3 splátky, část zaplacená ještě před realizací dodávky, přesný harmonogram, angažmá bank)

doc. Šouša – v reakci na poznámku prof. Efmertové uvedl, že v Hejdovi v tomto kontextu mnoho informací není. V reakci na poznámku prof. Jindry zdůraznil, že německou praxi nelze srovnávat s ČSR (Německo jako velmoc, ČSR nepoměrně slabší vyjednávací pozice.)

Prof. Jakubec uzavřel diskusi.

(Hlasování)

Předseda komise **Prof. Jakubec** oznámil výsledky hlasování- Komise navrhla udělit titul doktor. (Ph. D.)

Zapsala: Barbora Štolleová